

دانشکده داروسازی زنجان

بیست و دومین سمینار دانشجویان
داروسازی سراسر کشور
22nd Iranian Pharmacy Student Seminar

دفترچه راهنمای نقد و داوری مقالات علمی

"دفترچه راهنمای نقد و داوری مقالات علمی"

برداشتی از کارگاه نقد و داوری مقالات علمی

مدرس:

سرکار خانم دکتر سیده زهرا بطحایی

عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس

تهیه و تنظیم:

کمیته علمی بیست و دومین سمینار دانشجویان داروسازی ایران

اعضای کارگروه کارگاه‌های کمیته علمی بیست و دومین سمینار دانشجویان داروسازی ایران:

فاطمه نورسته، شیما عبادی، مائده آبرون، آلاله جمالی

پاییز ۱۳۹۷

به نام خدا

مقدمه:

از آنجائیکه در دوره‌های مختلف سمینار دانشجویان داروسازی ایران، بحث نقد و داوری مقالات دریافتی همواره با چالش روبه‌رو بوده است، کمیته علمی بیست و دومین سمینار دانشجویان داروسازی ایران بر آن شد تا جهت کاهش اختلافات سلیقه‌ای و همچنین یکسان سازی روند حاکم بر داوری مقالات دریافتی، کارگاه نقد و داوری مقالات را برگزار نماید. دفترچه حاضر حاصل برداشتهایی از کارگاه مذکور و تلاش تیم کمیته علمی، جهت تهیه یک راهنمای کامل به منظور نقد و داوری خلاصه مقالات و پوستره‌های دریافتی سمینار است که در اختیار داوران محترم سمینار قرار خواهد گرفت. امید است که این رویکرد بتواند گامی هرچند کوچک، در راستای ارتقای سطح علمی سمینار بردارد.

با احترام

دکتر طیبه اسماعیلی

دبیر علمی بیست و دومین سمینار دانشجویان داروسازی ایران

۱- تاریخچه نقد و داوری مقالات علمی

بحث *peer review process* از چه زمانی شروع شد؟ اولین مجله‌ای که برای چاپ مقالات، بحث *peer review* در داوری را آغاز کرد مجله *Philosophical Transaction of the Royal Society of London* بود. این مجله‌ی چاپ انگلیس که در زمینه‌ی علوم انسانی و فلسفه بود، اولین مجله‌ای بود که در سال ۱۶۶۵ یعنی بیش از ۴۰۰ سال پیش این ایده را آغاز نمود که مقالات را براساس داوری افراد متخصص ارزیابی و سپس چاپ کند. پس از آن این موضوع که ژورنال‌ها و کنفرانس‌های مختلف ابتدا ارزیابی علمی شده و سپس چاپ شوند، گسترش پیدا کرد. اولین مجمعی که در این باب شکل گرفت، مجمعی بین کشورهای اروپایی بود. پس از آن حدود ۲۰۰ سال پیش در کانادا نیز انجمن دیگری برای مجلات پزشکی تشکیل شد.

امروزه *COPE (Committee on Publication Ethics)* یا "کمیته اخلاق نشر"، یک انجمن بین‌المللی برای سردبیران و مجلات داوری هم‌تا در جهت هم‌سان سازی و هم عقیدگی برای بحث در خصوص تمام جنبه‌های اخلاق نشر است. این کمیته در سال ۱۹۹۷ توسط گروه کوچکی از سردبیران مجلات پزشکی در انگلستان تأسیس شد اما اکنون بیش از ۹۰۰۰ عضو از سر تا سر جهان و در تمامی رشته‌ها دارد.

این کمیته توصیه‌هایی در خصوص تمامی جوانب اخلاق نشر برای مجلات و انتشارات فراهم می‌آورد و بالاخص به نحوه برخورد با سوء رفتارها در زمینه تحقیقات و انتشارات می‌پردازد. این کمیته تعهدات، قراردادهای و قوانینی دارد که آن‌ها را منتشر و به روز رسانی می‌کند و مجلاتی که عضو *COPE* هستند باید از قوانین آن پیروی نمایند.

۲- کلیات

Review و مرور کردن مقاله دیگران چه برای کنفرانس و چه برای مجله، یک فن است که باید آن را مد نظر قرار داده و ریزه کاری‌های آن را کامل یادگرفت تا بتوان این کار را به درستی انجام داد. به طور کلی پروسه *scientific* اینگونه است که مقالات باید توسط کسی که در زمینه مورد نظر متخصص است مرور و بررسی شوند که آیا از قابلیت و ارزش علمی برخوردارند یا خیر و بر آن *accept* یا *reject* شوند. مراحل تحقیق و مطالعه راجع به یک پروژه و نوشتن آن مسائلی هستند که خود نویسنده انجام می‌دهد، ولی *review* و بعد *publish* آن توسط گروه‌های دیگر صورت می‌گیرد.

آنچه که پیرامون این مبحث خواهیم خواند:

- یک *peer review* یا مرور علمی چیست و چگونه می‌توانیم آن را انجام دهیم؟
- چگونه می‌توانیم این *review* را منتقل کنیم؟
- چگونه یک *report* و گزارش داوری تهیه کنیم؟
- مقصود و منظور از داوری چیست و رسیدن به قضاوت اینکه آیا می‌توانید داور مناسبی برای یک مقاله باشید یا خیر.

۳- داوری در مجلات

روزانه ممکن است مطالب مختلفی در مجلات یا روزنامه‌ها بخوانیم و یا اخبار مختلف را از رادیو و تلویزیون بشنویم. ولی حقیقت موضوع این است که همه می‌دانیم مطالبی که در روزنامه و مجله نوشته و یا از رادیو و تلویزیون پخش می‌شوند داوری علمی نشده‌اند. مثلاً بسیار می‌شنویم که «داوری ضد سرطان کشف شد!» یا «دارو برای بیماری آلزایمر کشف شد!» اما

همچنان می‌بینیم که بسیاری به سرطان و یا آلزایمر مبتلا می‌شوند. پس متوجه می‌شویم که بسیاری از این اخبار تبلیغ هستند. اهمیت peer review این است که جلوی تبلیغات را بگیرد و موضوع را به سمت علمی‌تر شدن پیش ببرد.

یک academic journal معمولاً به صورت periodic چاپ می‌شود که می‌تواند هفتگی، ماهنامه، ۱۵ روزه، فصلنامه و یا سالنامه باشد که برای انواع journalها متفاوت است اما نکته‌ی مهم periodic و منظم بودن آن‌هاست.

از مسائل مهم دیگر برای چاپ مقاله در مجله این است که کار و تحقیق باید تمام شده باشد. یعنی پروژه و کار به پایان رسیده، data آنالیز شده و مقاله کامل نوشته شده باشد.

یک scientific journal یا مجله علمی یک سری مطالب را دربر دارد که بر مباحث علمی رشته خود استوار است. یعنی هر ژورنال field تخصصی خود را دارد و همان را پوشش می‌دهد. کنفرانس‌ها نیز می‌توانند به همین شکل باشند.

۴- داوری در کنفرانسها

کنفرانس‌ها انواع مختلفی دارند، ممکن است سالانه، ۲سالانه و ... برگزار شوند. بنابراین برخی کنفرانس‌ها periodic برگزار می‌شوند اما برخی دیگر نیز random هستند. طبیعتاً انجمن‌ها و گروه‌های علمی روی کنفرانس‌هایی که periodic هستند بیشتر حساب می‌کنند. حال برخی انجمن‌های علمی علاوه بر کنفرانس‌های periodic در زیرمجموعه آن‌ها تعدادی سمپوزیوم‌های تخصصی نیز برگزار می‌کنند. به طور مثال انجمن بین‌المللی الکتروشمی، و به طور دقیق‌تر انجمن اروپایی زیرمجموعه آن، یک کنفرانس الکتروشمی در یکی از کشورهای اروپایی برگزار می‌کند که گاهی در ذیل این کنگره حتی تا ۱۱ سمپوزیوم فرعی نیز برگزار می‌شود. یعنی به طور همزمان ۱۱ سالن سخنرانی و ۱۱ بخش پوستر موجود است که این تعداد برحسب کنفرانس می‌تواند متفاوت باشد. همچنین ممکن است سمپوزیوم‌های زیرمجموعه در طول سال و در کشورهای مختلف برگزار شوند و نیازی نیست لزوماً همزمان با کنفرانس اصلی برگزار گردند. اما در کنفرانس‌ها اینگونه نیست و کار می‌تواند در حال انجام باشد. اتفاقاً در دنیا ترجیح می‌دهند که در کنفرانس‌ها مقالاتی درمورد پروژه‌هایی که هنوز تمام نشده‌اند، ارائه شوند. چرا؟ زیرا وقتی کار تمام نشده به کنفرانس ارائه می‌شود و کار را به عرصه نمایش می‌گذارند یک سری سؤالات پرسیده می‌شود و یک سری اشکالات دیده می‌شود که زودتر برطرف کردن آن‌ها، بهتر و راحت‌تر از حالتی است که برای انتهای کار باقی بماند. یعنی به‌طور اساسی یکی از اهداف اصلی برگزاری کنفرانس همین است؛ که کار تمام نشده مطرح گردد و روی آن بحث صورت بگیرد و فردی که کار را ارائه می‌دهد ایده گرفته و اگر جایی در کار خود به مشکلی برخورد است مثلاً در آزمایشی نتیجه نمی‌گیرد، اشکالات کار خود را بیابد و آن‌ها را تصحیح کند. پس در کنفرانس‌ها همواره بحث و تبادل نظر در حال انجام است. این ویژگی خیلی کم در کنفرانس‌های داخلی دیده می‌شود اما در کنفرانس‌های خارجی معمولاً مشاهده می‌شود که سخنرانی‌ها توسط افراد کلیدی ارائه می‌شوند یعنی افرادی که سال‌های سال است روی موضوع کار می‌کنند، نتیجه‌ی سال‌های کار خود را در سخنرانی ارائه می‌دهند. در عوض در بخش پوستر همه افراد جوان و کارها نیمه تمام است و دائم برای تکمیل کارها بین افراد جوان و افراد باسابقه و مجرب تبادل فکر صورت می‌گیرد. یعنی یک تقسیم کار عظیم و عجیب که بسیار جالب است. دانشجویان از اساتید برای حل مشکلات و آزمایش‌هایی که دچار مشکل شده‌اند مشورت می‌گیرند. پس چون امکان مشورت و ایده گرفتن وجود دارد نیازی نیست که abstractها کامل باشند. البته باید همه‌ی ساختارها و مباحث اصلی را داشته باشد که این ساختارها را در بخش abstract توضیح خواهیم داد ولی به‌طور کلی نیازی نیست که abstract خیلی کامل و result آن دقیق باشد ولی باید حد و مرز آن مشخص شده باشد. بعضی اوقات ژورنال‌ها مطالعات تئوری را چاپ می‌کنند به این معنی که مقاله با مسائل experimental همراه نیست و تنها برحسب مسائل تئوری است که برحسب سلیقه و ایده ژورنال می‌باشد. در کنفرانس هم همین قضیه می‌تواند وجود داشته باشد. به‌رحال مهم‌ترین مسئله همان peer review و ارزیابی شدن قبل از چاپ در ژورنال و ارائه در کنفرانس است.

۵- محاسن peer review چیست؟

- حفظ کیفیت مقاله و ژورنال
  - نقد، یک advantage است؛ هنگامی که نقد و سؤال صورت می‌گیرد مقاله وسعت و کیفیت بهتری پیدا می‌کند و نویسندگان ابعاد مختلف را می‌بینند پس مطلب عمیق‌تر و پخته‌تر می‌شود.
  - یکپارچگی علمی ایجاد می‌شود. یعنی بین ابعاد و قسمت‌های مختلف مقاله integrity و تعامل مناسبی ایجاد می‌شود.
  - جلوگیری از داده سازی و تقلب و plagiarism در این زمینه نرم‌افزارهای زیادی موجودند که اگر plagiarism را در اینترنت سرچ کنید نرم‌افزارهای رایگان قابل دسترسی هستند. البته نرم‌افزارهایی که کل مقاله را چک می‌کنند پولی هستند که برخی دانشگاه‌ها آن را خریداری کرده‌اند. اما اگر از چند نرم‌افزار رایگان همزمان استفاده کنید کافی خواهد بود و نیازی به خرید نرم‌افزار نیست. هر قسمت از متن را در نرم‌افزار copy و paste کنید تا نرم‌افزار چک کند.
  - جلوگیری از Adulteration یا مقاله سازی‌ست؛ که در آن داده و تکنیک همخوانی ندارند. این بحث بسیار وسیع و گسترده است و نه تنها در ایران بلکه در سرتا سر دنیا رخ می‌دهد و اگر داور متخصص باشد و تکنیک‌های لازم را بلد باشد می‌تواند آن را به خوبی ارزیابی کند. بنابراین از کل integrity مقاله، مقدمه، این که هدف آن چه بوده و برای رسیدن به این هدف از چه تکنیک‌هایی استفاده کرده، با این تکنیک‌ها چه داده و نتایجی به دست آورده و از این نتایج چه بحثی نوشته است؛ وقتی همه در کنار هم قرار می‌گیرد اگر داور متخصص باشد می‌فهمد که مقاله adulteration یا plagiarism یا copy/paste است.
- امروزه داوری‌های مجلات با **impact** بالا بسیار سخت و جدی است؛ به طوری که اگر به کسی شک کنند از او تمام داده‌های اولیه، داده‌های خام و به‌طور کلی همه اطلاعات را می‌خواهند.

بنابراین داوری، بحث بسیار سنگینی است و هرچه مجله معتبرتر باشد، داوری آن سنگین‌تر و اساسی‌تر است. بنابراین باید دقت کنیم به عنوان داور در abstractهایی که برای داوری فرستاده می‌شود حتما plagiarism را چک کنیم و داده‌ها نیز کنترل شود که مطمئن شویم فرد کارش را خودش انجام داده است. به خصوص در مقالات ایرانی که ممکن است نویسنده رایشناسیم باید چک کنیم که آیا امکانات مورد استفاده فرد اصلا در ایران موجود هست یا خیر! همینجاست که affiliation اهمیت می‌یابد. یعنی باید affiliation نویسنده را با امکانات آزمایشگاهی چک کنیم و همه چیز را کنترل کنیم. راه تشخیص مقالاتی که توسط بنگاه‌های مقاله‌نویسی نوشته می‌شوند نیز همین است. اگر از آزمایشگاه شرکت یا دانشگاهی، مواد یا دستگاه‌های آزمایشگاه یا کسی استفاده نموده‌اند باید در قسمت acknowledgment ذکر شود. پس برای جلوگیری از نشر مقاله‌های تهیه شده توسط بنگاه‌های مقاله‌نویسی، جدا از بحث قانونی و قضایی آن، داوری با بررسی دقیق و دقت کافی نقش مهمی دارد. درنهایت با کمک peer review به مجلات و ژورنال‌ها کمک می‌کنیم که بهترین و باکیفیت‌ترین مقالات را انتخاب و چاپ کنند و با نظرها و پیشنهادات، integrity مقاله و درنهایت کیفیت آن افزایش پیدا کند.

۶- منظور از مقاله مروری (Review article) چیست؟

Review به معنی جمع‌آوری و گردآوری نتایج کار خود و دیگران است. برخی مقالات، چه تجربی (experimental) و چه تئوری (theoretical) حاصل داده‌های جدید هستند اما برخی دیگر از مقالات نیز صرفا review کارهای دیگران است. حال اینکه یک کنفرانس، مقاله review بپذیرد یا نه مسئله‌ای است که در scientific

committee آن کنفرانس یا editorial board مجله می‌تواند راجع به آن تصمیم‌گیری شود. مجلات معمولاً مقالات مروری ای را می‌پذیرند که نویسنده یا نویسندگان بین ۳ تا ۱۰ رفرنس از خود داشته باشند. یعنی حتماً باید در زمینه مورد نظر تخصص داشته باشند. هرچند امروزه بسیاری مجلات هستند که مقالات review چاپ می‌کنند که با کمال تأسف نویسندگان آنان هیچ تخصصی در آن زمینه ندارند و فقط یک سری مطالب را به هم وصل می‌کنند و نهایتاً مقاله‌ای تحویل می‌دهند که سر و ته ندارد! این مسئله هم در مجلات ایرانی و هم در مجلات خارجی‌ای که impact بالایی ندارند، دیده می‌شود. در کنفرانس‌ها نیز این نوع مقالات زیاد ارائه می‌شوند. فردی که review می‌نویسد باید در نهایت به نکته‌ی جدیدی برسد و تنها جمع‌بندی کارهای دیگران کافی نیست. مجلات بین‌المللی معمولاً مقاله review صرف نمی‌پذیرند. زیرا به نوعی همان plagiarism است؛ چون فرد تنها کارهای دیگران را copy/paste کرده و کنار هم قرار داده است. پس باید در نهایت، مقاله به هدف یا نکته‌ی جدید و یا آشکار شدن خطای پیشین منتهی شود، یا پیشنهاد جدیدی مطرح کند، در غیر این صورت همان‌طور که گفته شد فقط نوعی اتلاف وقت و انرژی است.

۷- انواع Peer Review:

۱. Single blind peer review
۲. Double blind peer review (Closed peer review)
۳. Open peer review

در حالت single blind review داور نویسنده را می‌شناسد ولی نویسنده داور را نمی‌شناسد. یعنی داور اطلاعات نویسنده را دارد ولی هنگامی که نظر خود را اعلام می‌کند، نویسنده نمی‌داند که داور مقاله‌اش چه کسی بوده است. در برخی کنفرانس‌ها داورها double blind هستند. یعنی مقاله را که برای داور می‌فرستند، اسم و اطلاعات نویسنده را حذف می‌کنند بنابراین نه داور نویسنده را می‌شناسد نه نویسنده داور را. مجلات و کنفرانسها مختلف ممکن است هر یک از این سیاست‌ها را داشته باشند.

در روش سوم داوری، داور و نویسنده هر دو همدیگر را می‌شناسند البته معمولاً نویسنده پس از پایان داوری، داورش را می‌شناسد، یعنی در لیست نظرات که به او داده می‌شود اسامی داوران و امضای آن‌ها موجود است. بعضی مجلات از این روش استفاده می‌کنند که البته تعداد آن‌ها محدود است.

در کنفرانس‌ها معمولاً کمیته علمی نقش داوری را می‌پذیرد و همه می‌دانند این افراد چه کسانی هستند اما کسی نمی‌داند هر مقاله را کدام داور، داوری کرده است.

۸- چه کسی می‌تواند Peer Reviewer یا داور علمی باشد؟

- به عنوان reviewer از کسانی که در زمینه مورد نظر expert هستند، دعوت می‌شود زیرا برای داوری خوب و دقیق نیاز است که داور در آن زمینه expert باشد تا بتواند research را validate کند و تشخیص دهد که آیا حقیقتاً research انجام شده به result گرفته شده، منتهی می‌شود یا نه؟ پس برای انتشار مجله نقش reviewer و داور اهمیت زیادی می‌یابد.
- دومین ویژگی volunteer یا داوطلبانه بودن است. بابت داوری هیچ پولی به کسی داده نمی‌شود و معمولاً در سراسر دنیا داوری‌ها به صورت مجانی انجام می‌شوند. پس فرد با میل خودش داوری را می‌پذیرد و یک سری comment یا advise برای ارتقای کیفیت مقاله به نویسنده می‌دهد.

- نکته‌ی مهم دیگر این است که وقتی مقاله‌ای برای داوری به ما سپرده می‌شود، باید مثبت اندیش باشیم و تمام تلاش ما این باشد که کیفیت مقاله را بالا ببریم. پیشنهادها و commentهایی که می‌دهیم یا حتی نقدهایی که می‌کنیم تمام آن را دلسوزانه و به منظور ارتقای کیفیت انجام دهیم.

پس اگر پولی دریافت نمی‌کنیم چرا باید داوری را بپذیریم؟ به عبارت دیگر انگیزه پذیرش داوری چیست؟

- اولین مورد این است که می‌توانیم آنرا در CV خود ذکر کنیم که داوری چه مقالاتی را به‌عهده داشتیم. بنابراین به مرور زمان وسعت کار international ما را نشان می‌دهد. اگر کارها و داوری‌های ما واقعا مورد قبول باشند، به مرور میزان رجوع به ما افزایش پیدا خواهد کرد.
- حسن بعدی آن است که دائما **up to date** خواهیم بود. یعنی با جدیدترین تحقیقاتی که در زمینه علمی و فعالیتی ما انجام می‌شود آشنایی خواهیم داشت. حتی قبل از چاپ مقالات. زیرا هنگامی که مقاله برای داوری می‌آید هنوز چاپ نشده است و ممکن است هرگز چاپ نشود و این یک مزیت است که گاهی همین امر می‌تواند جرقه‌ی یک ایده باشد. البته باید توجه داشت که به عنوان داور باید امانت‌دار بود. حق نداریم سوءاستفاده کنیم. حق نداریم مقاله را reject کنیم و سپس تکنیک آن را خود استفاده کرده و مقاله جدید چاپ کنیم.

گاهی فرد پس از اعلام اسامی داوران به تک تک آن‌ها ایمیل می‌زند و تاکید می‌کند که نام آن‌ها را برای داوری فرستاده است و از آن‌ها می‌خواهد که مقاله‌اش را بپذیرند. این رفتار خلاف اخلاق و جزو ethical issue است.

هنگامی که مقاله‌ای داوری می‌شود باید جوانب زیر را در نظر داشت:

- داور باید اول خود را جای نویسنده، دوم جای **journal editor** یا سردبیر و سوم جای خواننده قرار دهد.

ببیند از این مقاله چه توقعی دارد. وقتی خودتان را جای نویسنده قرار می‌دهد، می‌بینید که مقاله، حاصل تمام تلاش و زحمات اوست. مقدار زیادی منابع، پول و وقت برای آن صرف شده تا به **result** رسیده است. بنابراین تلاش می‌کند به نویسنده کمک کند تا کیفیت مقاله‌اش بالا برود و پیشنهادها سازنده می‌دهد.

اگر خود را جای **editor** قرار دهد، طبیعی‌ست که **editor** تمایل دارد کیفیت مجله‌اش بالا برود. پس انتظار دارد که داور همه‌ی وجوه مقاله را با دقت بررسی کند و تمام تخصص و تکنیک‌های خود را برای داوری به کار ببرد. پس باید داور بسیار دقیق و ریزنگر باشد.

اگر هم خود را جای خواننده قرار دهد، انتظار می‌رود مقاله‌ای خوب، با کیفیت، سلیس و روان، بی عیب و با **material method** مشخص و واضح و قابل تکرار (که در صورت انجام مجدد آزمایش‌ها نتیجه یکسان و مشابه باشد) بخواند که **discussion** کامل و **reference**های صحیح دارد. پس خواننده دوست دارد مقاله‌ای که می‌خواند تمام این ویژگی‌ها را داشته باشد تا بتواند به آن اعتماد کند.

- داور باید به حداکثر زمانی که فرصت دارد توجه کند و سرموعد آن را انجام دهد و در جلسات مربوط به داوری کنفرانس‌ها شرکت کند.

- **داور باید در نظر بگیرد که چقدر نسبت به خود موضوع bias دارد؛** یعنی مقاله‌ی مورد بررسی قرار گرفته، چقدر مربوط به حیطه‌ی تخصصی او است. گاهی ممکن است کار پژوهشی نویسنده‌ی مقاله بسیار به کار پژوهشی داور شباهت داشته باشد به طوری که منافع داور را تهدید کند. در اینجا بحث تضاد منافع (conflict of interests) پیش می‌آید که بسیار شایع بوده و اینجاست که رعایت عدالت و انصاف اهمیت دارد. مثلاً گاهی پیش می‌آید که مقاله‌ای که برای داوری به دست داور رسیده، از نظرداده‌ها با مقاله‌ی مشابه که خود داور در حال نوشتن آن است، مغایرت دارد و یا گاهی ممکن است مقاله‌ای که به دست داور رسیده مربوط به آشنایان و خویشاوندان او باشد و در نتیجه قضاوت او را تحت تاثیر قرار دهد و بدون رعایت اصول آن را accept کند. گاهی ممکن است مقاله‌ی مورد بررسی منجر به تولید محصولی شود که قیمت مناسب‌تری نسبت به محصول حاصل از مقاله‌ی داور دارد و در نتیجه فروش محصول او تحت شعاع قرار گیرد.
- **احساس شخصی داور به نویسنده‌ی مقاله هم در فرآیند اکسپت مقاله چندان بی‌تاثیر نیست؛** به عبارتی دیگر ممکن است خود مقاله مشکلی نداشته باشد ولی به دلیل خصومت شخصی یا علاقه‌ی داور به نویسنده‌ی خاص، سبب رد یا قبول شدن مقاله‌ی فرد مذکور شود که این کار غیراخلاقی است. برای جلوگیری از این مشکل بهتر است داور از پذیرفتن داوری مقاله‌هایی که از فرد، دانشگاه، کشور و یا دانشجوی قبلی خود یا اعضای هیئت علمی و همکار قدیمی به دست اورسیده پرهیز نماید.
- **گاهی ممکن است مقاله به دلیل برداشت نادرست داور از بخش‌های مختلف مقاله رد شود؛** در این صورت ادیتور می‌تواند به داور نامه‌ای بنویسد و در آن توضیحات تکمیلی را به طور مستدل ارائه دهد.

پس داور باید تلاش کند همه وجوه و ویژگی‌ها را در نظر بگیرد.

پرسش: آیا فرستادن همزمان مقاله برای چند ژورنال اشکالی دارد؟

۱۰٪ غلط و غیراخلاقی است و جزو ethical issue می‌باشد و اگر کسی متوجه شود نویسنده در black list قرار می‌گیرد؛ صرف نظر از داخلی و خارجی بودن یا زبان ژورنال. همچنین چنانچه مقاله‌ی همزمان در دو ژورنال چاپ شود، مسائل ethical issue برای نویسنده نیز پیش خواهد آمد.

۹- موارد اخلاقی مورد نیاز در امر داوری به شرح زیر است:

- اطلاعات مقاله باید محرمانه باقی بماند و داور نباید جایی اعلام کند که داوری کدام مقاله را برعهده دارد.
- در صورتی که در امر داوری از همکاران کمکی گرفته شده باشد، باید در انتها اسامی آن‌ها را نیز به ادیتور اعلام نماید.
- مواردی که به صورت open review هستند، یعنی داور به نویسنده‌ی مقاله معرفی می‌شود، توصیه می‌شود که نام افراد کمکی در داوری به همراه امضایشان نوشته شود.
- داور نمی‌تواند قبل از چاپ شدن مقاله، از اطلاعات آن سرقت علمی کند.

۱۰- مواردی در حین بررسی مقاله باید به آن توجه نمود:

- نوآوری (Novelty): باید مقاله‌ی مورد بررسی ایده‌ی جدیدی را ارائه دهد. اگر قرار باشد که مقاله‌ی نوشته شده فقط کپی کار دیگران باشد و ایده و نوآوری و طرح سؤالی نداشته باشد، فقط اتلاف وقت است. آخرین پاراگراف مقدمه در مقاله، مربوط است به هدف و سوالی که در ذهن ما ایجاد شده و قسمت نتیجه گیری هم با پاسخی که به این سؤال دادیم شروع می‌شود؛ بنابراین باید حتماً ایده‌ای در میان باشد که بتوان این قسمت‌ها را توجیه‌پذیر نوشت.

- اعتبار (Validity) : درست بودن داده ها بسیار اهمیت دارد. آیا تکنیک ها به درستی اجرا شده اند؟ آیا بین هدف و آزمایش های انجام شده تطابق وجود دارد یا خیر؟
  - معناداری (Significance) : آیا تحلیل داده ها به شکل صحیحی انجام شده یا خیر؟ چه توجیهی برای تغییرات معنادار یا بی معنی وجود دارد؟
  - اصالت (Originality) : اصالت مقاله و عدم تقلبی بودن آن نیز حائز اهمیت است. داده ها و منشأ کار باید از فرد نویسنده باشد نه کار دیگران. ایده گرفتن از کارهای انجام شده ایرادی ندارد اما ادامه ی کار باید حتماً از فکر و برنامه ریزی نویسنده باشد. نتایج، سؤالات و فرضیه ها باید جدید و محصول فکر نویسنده ی مقاله باشد. در بخش Copy right transformer در فرایند submit مقاله نیز فرد نویسنده متعهد می شود که کارش original باشد.
- در مطالعاتی که از نوع متاآنالیز می باشند، از داده های دیگران استفاده و استنباط می شود و در نهایت داده هایی جدید ارائه می گردد. در این گونه مطالعات، استفاده از داده های دیگران ایرادی ندارد زیرا در نهایت نتیجه گیری و داده های جدید حائز اهمیت هستند.

- شفافیت (Clarity): یعنی همه چیز از جمله Result, Material & Method باید شفاف نوشته شده و قابل تکرار باشند. باید با دآوری و ویرایش های داور، مقاله نسبت به حالت اول قابل فهم تر و شفاف تر شود.

۱۱- انتخاب یک خلاصه مقاله برای سخنرانی یا پوستر شدن:

- برای این انتخاب باید موارد زیر را مد نظر قرار داد:
- باید بین دانشجوی سال های اول داروسازی عمومی و دانشجوی سال آخر تخصص تفاوت قائل شد.
- باید سابقه ارائه دهنده مقاله مدنظر قرار گرفته شود.
- مقاله باید از این نظر که کامل است یا جزئی از یک موضوع و ناقص است، بررسی شود. در صورت کامل بودن، مناسب سخنرانی و در صورت جزئی بودن، مناسب پوستر است.

۱۲- داوری پوستر:

۱. توجه به کلیت که آیا قابل ارائه هست یا نه؟
۲. توجه به جزییات و اطلاعات و یادداشت نکات
۳. بررسی و تنظیم برداشت های داور
۴. از ابتدا تا انتها باید integrity (پیوستگی) آن را چک کرد و اینکه همه ی بخش ها از جمله result, method و discussion وجود داشته باشد. در اکثر مواقع در پوستر material نداریم مگر اینکه موادی را خودشان سنتز کرده باشند. در غیر این صورت material فضای پوستر را بیهوده پر می کند و فایده ای ندارد.
۵. پوستر حتماً باید داده، table و figure داشته باشد. باید اطلاعات را به صورت جدول، یا به صورت شکل و یا در متن گزارش کرد. گاهی در result متن هم نوشته می شود مثلاً گفته می شود عددی از یک عدد به عدد دیگری تغییر کرد؛ وقتی به این صورت توضیح داده می شود، دیگر نیازی به استفاده از جدول و یا شکل نیست.
۶. در طراحی پوستر، زیبایی پوستر و اینکه چگونه بخش های مختلف کنار هم قرار گیرند، در ارزیابی بسیار حائز اهمیت است. داور حق دارد نمره ی خاصی هم برای زیبایی آن در نظر بگیرد. ولی در کل بارم بندی پوستر کاملاً سلیقه ای است و براساس توافق بین داوران و اعضا در کمیته علمی انجام می شود. در خصوص سمیناری که قرار است برگزار شود پیشنهاد می شود که به شرکت کنندگان الگوهایی داده شود تا چهارچوب طراحی حفظ شود. برای این کار می توان از برنامه ی publisher که در Microsoft office موجود است الگوها را مشخص کرده و اعلام نمود که

تنها پوسترهایی پذیرفته می‌شوند که از این الگوها پیروی کنند. در انتخاب فونت، رنگ و وضوح متن بر روی زمینه توصیه‌هایی می‌توان کرد تا طراح بدانند این‌ها هم مد نظر است.

۱۳- نحوه گزارش دهی:

مقاله‌ای که برای داوری می‌رود می‌تواند **accept** یا **reject** شود. یعنی هر دو مورد در اختیار داور است که نظر خود را اعلام کند و بگوید که آیا مقاله قابل پذیرش است یا خیر. البته حد واسطی نیز وجود دارد و آن زمانی‌ست که داور پیشنهاد اصلاح می‌دهد که تحت عنوان **revision** مطرح می‌شود و دو نوع است: **major revision** کلی و اساسی و **minor revision** جزئی. این دو مورد می‌توانند حد مرز بین **accept** و **reject** باشند. گزینه دیگری هم هست باعنوان **reject and resubmit** یعنی ابتدا مقاله فرد **reject** می‌شود اما به نویسنده اعلام می‌شود که اگر یکسری کارها و تغییرات خاص را اعمال نماید، می‌تواند مقاله را مجدداً **resubmit** کند.

 ۰ ۲۴۳۳۴۴۸۸۷۶

 @ipss22

 www.ipss.ir

 @ipss_22